

**TRADITIES ZIJN
GEWOONTEN VAN
NU, MAAR MET
EEN WORTEL IN
HET VERLEDEN**

WAT ZIJN JOUW TRADITIES?

Weet je wat je tradities zijn, welke gewoonten en gebruiken je van je ouders en grootouders hebt overgenomen? Dan weet je wie je zelf bent. Daarom is kennis over de achtergronden van onze tradities belangrijk. Het is belangrijk om te weten dat het in Nederland gewoonte is om iemand aan te kijken als je praat en dat dit in sommige andere landen absoluut verboden is.

Veel van wat wij doen en denken hebben wij overgenomen van onze ouders en grootouders. Gewoonten en gebruiken die zijn doorgegeven van generatie op generatie noemen wij 'tradities'. Deze vormen onbewust de ondergrond van ons dagelijks denken en doen. Zonder tradities zou je overal over na moeten denken. Nu doe je veel dingen onbewust, omdat het altijd al zo gedaan is.

Tradities spelen een rol op school, op het werk en in de kerk, op straat en thuis. Sommige tradities zijn vele honderden jaren oud, andere zijn pas kort geleden ontstaan.

Een voorbeeld van een jonge traditie is de Nieuwjaarsduik in Scheveningen, waar mensen in het koude water springen om het begin van het nieuwe jaar een speciaal tintje geven. Wat ouder is de traditie van het kijken naar skispringen op 1 januari. En nog weer ouder is het afsteken van vuurwerk bij de jaarwisseling.

Tradities hebben soms te maken met het leren van een beroep. Zo gingen in de Middeleeuwen jonge mannen bij 'meesters' in de leer om bakker, metselaar of beeldhouwer te worden. Na een lang traject konden de gezellen dan een 'meesterproef'

afleggen, waarmee ze aangaven dat ze na jaren leren de tradities van hun vak in de vingers hadden.

Ook het doorgeven van recepten van moeder op dochter is een kwestie van het in stand houden van tradities. Door dit doorgeven worden bepaalde maaltijden al eeuwenlang op dezelfde manier bereid. Stampot bijvoorbeeld is een gerecht dat al eeuwen wordt gegeten.

Tradities kunnen te maken hebben met bepaalde overtuigingen of denkbeelden. Ze hebben te maken met de regels van een bepaalde groep mensen. Doordat ze dezelfde tradities hebben, horen mensen bij elkaar. Een belangrijke traditie die de Nederlanders verbindt, is de dodenherdenking op 4 mei. Op die dag worden in Nederland de doden herdacht die in de Tweede Wereldoorlog te betreuren waren.

In deze lesbrief komt een aantal aspecten van het begrip traditie aan bod. In zes hoofdstukken worden de begrippen alledaagse tradities, feesten, rituelen, omgangsvormen, nostalgie, geloof en bijgeloof behandeld.

OPDRACHTEN

1. Als jij gezel in een middeleeuws gilde was, welk van de boven genoemde ambachten zou je dan graag uitoefenen? En weet je nog een ander middeleeuws ambacht?
2. Weet je tradities die je van je ouders hebt doorgekregen? Of van je grootouders?
3. Hebben alle kinderen dezelfde tradities?
4. Waarom hangt iemand die geslaagd is voor een examen een boekentas aan de vlaggenstok?
5. Ken je nog meer tradities die met school te maken hebben?

1. ALLEDAAGSE TRADITIES

Het leven van alledag kent veel tradities. 'Gewone' mensen kennen tal van gebruiken die elke dag weer terug komen. Hoe Nederlanders hun eten klaar maken, wat ze lekker vinden is aangeleerd en doorgegeven. Maar ook opstaan, aankleden, wassen en wat je op een dag nog meer doet, heeft te maken met tradities. Tradities gelden niet voor iedereen; er zijn heel veel verschillende tradities naast elkaar. Bovendien laat je door deze alledaagse tradities zien wie je bent.

ETEN

Om eten te kopen gaat de een altijd naar de supermarkt en de ander koopt zijn groenten en aardappelen op de markt. Sommige mensen maken veel werk van het bereiden van een maaltijd, andere mensen kiezen liever voor een magnetron-

maaltijd. Er zijn mensen die de tafel dekken, andere mensen eten het liefst voor de televisie. Zelfs hoe je je eten in je mond steekt is geleerd. In Nederland houden nog steeds veel mensen van 'geprakt' eten. Meer dan in België, Frankrijk of Turkije.

VRIJE TIJD

Ook als je vrij bent doe je dingen uit gewoonte en omdat je je daar lekker bij voelt. Voor veel mensen speelt sport een belangrijke rol in hun leven. Ze gaan elke dag trimmen, of elke week naar de sportschool. Of ze voetballen of tennissen. En zo zijn er nog veel meer mogelijkheden. Ook het kijken naar sport langs de lijn of op de televisie is populair. Als bijvoorbeeld het Nederlands voetbal elftal speelt, zit half Nederland voor de buis. Zo'n wedstrijd van Oranje zorgt voor een gevoel van bij elkaar horen. Met een Oranje t-shirt of pruik laat je zien, wie je wilt dat er wint. Wij juichen en gaan helemaal uit ons dak als onze favoriete voetbalclub een belangrijke wedstrijd heeft gewonnen. Jonge mensen rijden dan in hun auto luid toeterend door de straten.

MUZIEK

Muziek is ook erg belangrijk in het gewone dagelijkse leven. Muziek op de i-pod bij het huiswerk maken, clips op de televisie kijken hoort voor veel kinderen bij hun dagelijks leven.

Ouderen luisteren bijvoorbeeld naar klassieke muziek of naar Nederlandstalige nummers. De muziek die je leuk vindt zegt iets over de groep waar je bij wilt horen. Je hebt jongensmuziek en meidenmuziek. Maar muziek zegt ook iets over jezelf. Als peuter vond je het cassettebandje van Bassie en Adriaan het einde en nu de nieuwe cd van kinderen voor kinderen of Ali B.

Eten, sport en muziek, maar ook kleding en hobby's geven het leven van alledag kleur en maken jou de Roos, Joep, Brian en Samira die je bent.

OPDRACHTEN

1. Wat betekent sport voor jou?
2. Naar wat voor muziek luister je graag? Waarom?
3. Welke rol spelen kleren in je leven? Heb je een bepaald 'image'?
4. Erwtensoeep eten wij in Nederland als het koud is. Ken je ook speciale gerechten uit Suriname, Indonesië, Marokko, Turkije of uit andere landen?

2. FEESTEN

Feesten horen ook bij de tradities. Met feesten vieren we dat er een nieuw jaar of een nieuw seizoen begint. Vaak heeft het ook te maken met een geloof, zoals Kerstmis, Pasen, Offerfeest of Divali. Met feesten herdenken we ook wat er gebeurd is. Zo herdenken christenen met Hemelvaartsdag dat Christus naar zijn vader in de hemel terugkeerde. Vaak zijn feesten vrolijke gebeurtenissen, maar er zijn ook 'droevige' feesten. Bijvoorbeeld de Dodenherdenking op 4 mei. Nederlanders herdenken dan de doden uit de Tweede Wereldoorlog. Je hangt dan de vlag uit, maar halfstok. Om te laten zien dat het geen feest is om blij van te worden, zoals de meeste andere feesten.

SINTERKLAAS

Het meest favoriete feest van de Nederlander is Sinterklaas. Het is een feest dat al eeuwen gevierd wordt in ons land. Schoen zetten en de pakjesavond, het zingen van liedjes horen bij de traditie van Sinterklaas.

Sinterklaas is een feest voor kinderen en hun ouders. Bij het feest is gezelligheid heel belangrijk. Speculaas, chocoladeletters en cadeautjes horen daarbij. Daarnaast is Sinterklaas belangrijk omdat je elkaar een beetje mag plagen. Oudere kinderen maken daarom surprises en schrijven gedichten

om hun broers en zussen, vader en moeder in de maling te nemen.

KERSTMIS

Ook Kerstmis is zo'n gezellig traditioneel feest. In de donkere dagen van het jaar zorgen vele lichtjes, de kerstboom en lekker eten voor een echte kerstsfeer. Het is het feest van de geboorte van Jezus. Maar ook mensen die niet gelovig zijn vieren het of mensen die een ander geloof hebben.

Het sturen van kerstkaarten is een manier om te laten weten dat familie, vrienden en uit het oog verloren kennissen belangrijk voor je zijn. Veel mensen gaan met kerstmis naar de kerk omdat ze dit feest belangrijk vinden en een bezoek aan de kerk erbij vinden horen, ook als ze bij andere feesten niet naar de kerk gaan.

SUIKERFEEST

Een belangrijk feest voor moslims is het Suikerfeest. Op deze dag wordt het einde van de ramadan, de vastenmaand, gevierd.

Mannen bezoeken in de ochtend de moskee en thuis komt er veel familie op bezoek. Er worden cadeaus uitgedeeld en er worden zoete gerechten gegeten. In tegenstelling tot het christelijke Kerstmis valt het feest elk jaar op een andere dag. Het suikerfeest wordt in Nederland gevierd door circa een miljoen moslims.

KONINGINNEDAG

Een typisch Nederlands feest is Koninginnedag op 30 april. Op deze dag lopen mensen in oranje kleding en zijn er vrijmarkten. Voor weinig geld kun je dan tweedehands spullen kopen. Koningin Beatrix bezoekt twee plaatsen in het land waar ze de festiviteiten bekijkt en haar kinderen deelnemen aan dansoptredens of het kampioenschap koekhappen.

ANDERE FEESTEN

Andere bekende feesten zijn Pasen, het Offerfeest, maar ook kermis en carnaval. Kinderen en volwassenen dansen en hossen over straat en bekijken de carnavalsoptocht. Carnaval is het laatste eet- en drinkfeest voor de Vasten. Dat is een periode van veertig dagen, waarin men geen vlees at en kinderen alleen snoepten op zondag. Mensen moesten in de Vasten proberen een goed mens te zijn. Het winter Carnaval heeft in Nederland ook een zomer variant. In Rotterdam vindt elk jaar een tropisch zomercarnaval plaats. Een nieuw feest in Nederland.

BEDELFEESTEN

Sint Maarten en Driekoningen zijn echte kinderfeesten. Bij deze feesten gaan kinderen zingend met een lampion langs de deuren om snoep op te halen. Een soort bedelen. Vroeger bedelden de volwassenen mee. De winter was een moeilijke tijd met honger en kou. 'Geef me een appel of een peer' en 'geef me een turf of een stuk hout' in de liedjes herinneren daar aan.

OPDRACHTEN

1. Wat is je favoriete element van het Sinterklaasfeest? Kies iets anders dan het krijgen van cadeaus.
2. Kijk eens of alle kinderen in de klas Sinterklaas en Kerstmis vieren? Zo nee, wat vieren zij dan voor feest?
3. Waar komt de naam Suikerfeest vandaan?
4. Wordt er in andere culturen ook gevast?
5. Wanneer dossen mensen zich nog meer in het oranje uit?
6. Bedenk zelf een nieuw feest. Denk je dat het een traditie kan worden?

3. RITUELEN

Rituelen zijn plechtige handelingen bij feesten, in de kerk of bij belangrijke gebeurtenissen in je leven. Bijvoorbeeld de geboorte van baby's of het vieren van je verjaardag. Rituelen gebruiken we bij overgangsmomenten in een mensenleven. Door het eten van beschuit met muisjes vieren wij dat er een kindje geboren is. Door het uitblazen van de kaarsjes op de verjaardagstaart laat je zien dat je een jaartje ouder bent geboren.

Ook het huwelijk is zo'n overgangsmoment. Man en vrouw of twee mannen of vrouwen gaan samen leven. Trouwerijen kennen daarom vele rituelen, zoals het ja-woord geven, de ringen aanschuiven, het elkaar kussen, het samen aansnijden van de bruidstaart, het strooien met rijst of het wegwerpen van een bruidsboeket. Een belangrijk moment in het leven krijgt zo extra betekenis en is voor iedereen duidelijk te zien.

alle kaarsjes in één keer uit te blazen, laat je zien dat je echt een jaar ouder en minder kind geworden bent. Een bijzondere verjaardag is de zestienste, je mag brommer rijden en op je achttiende mag je auto leren rijden. Maar ook als je ouder bent en vijftig jaar wordt, is het groot feest en voeren mensen een ritueel uit. Mannen krijgen een 'Abraham', vrouwen een 'Sara' in de tuin.

GEBOORTERITUELEN

Vaders en moeders willen de geboorte van hun kind vieren. Ze trakteren daarom op beschuit met muisjes. Blauwe muisjes bij de geboorte van een jongetje en roze muisjes bij een meisje. Trotse ouders plaatsen een ooievaar in de tuin of voor het raam om de buurt te laten weten dat er een kind is geboren.

In sommige delen van Nederland trakteren ouders op een plak krentenwegge, Twents krentenbrood. Vroeger dronk men speciale drank bij een geboortefeest, zoals kandeel.

VERJAARDAGSRITUELEN

Jonge kinderen vieren hun verjaardag met een papieren kroon. De jarige trakteert op snoep in de klas en de klasgenootjes zingen met de juf of meester een speciaal verjaardagslied zoals 'Lang zal hij leven.'

Ook het krijgen en uitpakken van de cadeaus is een belangrijk moment en het uitblazen van de kaarsjes. Door

RITUELEN BIJ DOODGAAN

Als een kind of een oma of opa doodgaan, zijn er rituelen om het verdriet te laten zien. Je krijgt een rouwkaart met een gedicht dat over de overledene gaat. En bij de begrafenis van een kind laten de klasgenoten witte ballonnen op en strooien zij een schepje zand op de kist.

De familie van de dode opa of oma draagt donkere kleding zonder vrolijke keuren of sieraden of kleding die de overledene mooi vond. Daarmee laat je zien dat je verdriet hebt. Je rouwt, omdat iemand die belangrijk voor je is, er niet meer is.

Na de plechtigheden is er vaak een koffietafel, waar mensen een plakje cake of broodjes krijgen en even met elkaar kunnen praten. Op een begrafenis geef je elkaar een hand en zegt: 'gecondoleerd' in plaats van 'gefeliciteerd' of gewoon 'hallo'.

OPDRACHTEN

1. Welke rol kan kleding bij een ritueel spelen? Bij verjaardag, huwelijk en dood bijvoorbeeld.
2. Elkaar een hand geven is een begroetingsritueel. Ken je nog meer begroetingsrituelen?
3. Wij eten beschuit met muisjes als er een kindje is geboren. Zitten er ook kinderen in de klas met ouders of grootouders die in Suriname, Antillen, Indonesië, Marokko, Turkije of een ander land zijn geboren? Wat eten zij bij geboorte?
4. Welke rituelen heb je zelf meegemaakt?
5. Bedenk zelf een nieuw ritueel. Bijvoorbeeld een vriendschapsritueel of een verjaardagsritueel.

4. ONGANGSVORMEN

Over de manieren waarop mensen met elkaar omgaan bestaan in elke samenleving regels. Het is bijvoorbeeld beleefd als een kind iemand zijn plaats in de bus afstaat aan iemand die oud is. Deze regels zijn geen wetten, maar geleerd van vader en moeder. Dit noemen we omgangsvormen. Deze omgangsvormen zijn niet overal hetzelfde. Bij ons is het beleefd om elkaar aan te kijken als je met iemand praat. In andere landen is dat juist brutaal en ongeleefd.

RESPECT

Omdat omgangsvormen zo kunnen verschillen is het verstandig niet te snel te oordelen en respect te tonen voor anderen. Dat kan gaan over de kleding die men draagt, haardracht, het geloof van iemand anders of de taal en humor. Vaak zijn mensen met een andere achtergrond net zo interessant als de mensen met dezelfde opvoeding en achtergrond als jij.

TYPISCH NEDERLANDS

Ook Nederlanders hebben eigenschappen die vooral buitenlanders opvallen. Nederlanders zeggen meteen wat ze ergens van vinden. Anderen vinden dat respectloos of bot.

Nederlanders houden er ook van anderen beleefd toe te spreken. Net of ze het beter weten. Ook zouden Nederlanders niet gastvrij zijn. Je moet altijd van te voren bellen als je op visite wilt komen.

Dit geldt natuurlijk niet voor alle Nederlanders, maar het betekent wel dat mensen met een andere cultuur en opvoeding ook moeten wennen aan Nederlandse omgangsvormen.

OPDRACHTEN

1. Welke regels heb jij van huis uit meegekregen? Welke regels zou jij aan jouw kinderen willen doorgeven? Welke regels vind je overdreven?
2. Welke schoolregels vind je zinvol? Welke vind je overbodig? Zou jij nog andere regels willen instellen?
3. Wat is tolerantie?

5. NOSTALGIE

Tradities uit het dagelijks leven veranderen en soms verdwijnen ze zelfs. Ze blijven dan vaak alleen bestaan in de gedachten en herinneringen van mensen die ze hebben meegemaakt. Dat kunnen positieve en negatieve herinneringen zijn. Nostalgie is het op een positieve manier terugblikken op het verleden. Er zit ook een droevig aspect aan nostalgie: men beseft dat het nooit meer zo zal zijn als het vroeger was.

TRADITIES EN TRENDS

Nostalgische mensen herinneren zich tradities en trends van vroeger toen ze pas getrouwd waren of nog op de basisschool zaten. Ze vinden het leuk om de muziek uit die tijd te beluisteren of bekijken films met hun favoriete filmsterren. Maar ook eten, het dorp en het leven van vroeger kan nostalgie oproepen. Nostalgie hoeft ook niet lang geleden te zijn. Er zijn mensen die graag computerspelletjes van vroeger spelen, zoals het tennispelletje Pong uit 1972.

GEZELLIGHEID

Er wordt ook nostalgisch teruggeblikt op het gezellige familieleven van vroeger: denk aan het samen spelletjes doen, terwijl het buiten koud is, met op tafel een bord dampende erwtensoep met rookworst en op de achtergrond vredige kerstliederen. Of het samen op de bank kijken naar een goede familiefilm.

Feesten zijn bij uitstek gezellige momenten waarop later uitgebreid wordt teruggekeken. De gezelligheid ervan wordt dan herinnerd en opgehemeld.

KLASSIEKERS

Omdat nostalgie prettige herinneringen en gevoelens oproept zijn er radiostations, die Gouwe Ouwe draaien. Muziek hits van vroeger. Je hebt radiozenders die zich specialiseren in klassieke hits van vroeger en op televisie heb je zenders die veel klassieke films uitzenden. Want ook films kunnen klassiekers zijn. Klassieke films zijn bijvoorbeeld *Casablanca* met Humphrey Bogart en Ingrid Bergman Maar ook *Sneeuwitje* van Walt Disney.

Ook bepaalde kerstfilms zijn klassiek. Deze films worden elk jaar weer door diverse zenders

getoond in de kersttijd. Het zijn films die bijdragen aan de kerstsfeer. Doordat ze elk jaar met kerst op televisie zijn, roepen ze nostalgische herinneringen op aan eerdere kerstvieringen.

HEIMWEE

Nostalgie heeft ook te maken met heimwee. Heimwee heb je als verlangd naar de plaats waar je woont, als je ergens anders bent. Je herinnert je dan de leuke dingen van thuis. De minder leuke dingen vergeet je bij heimwee zoals dat eeuwige opruimen van je kamer. Je vormt je in je hoofd dan ook een beeld dat eenzijdig is. Bij nostalgie gaat het vooral om de afstand in tijd, terwijl bij heimwee de afstand in plaats het belangrijkste is. Heimwee en nostalgie hebben wel veel met elkaar te maken en overlappen elkaar.

OPDRACHTEN

1. Op welke zaken in je huidige leven zul je later misschien nostalgisch terugblikken?
2. Vraag eens aan jouw ouders of grootouders waar zij met nostalgie aan terug denken.
3. Wat is een trend? Welke moderne trends zullen tradities worden?
4. Geef op een nostalgische manier een beschrijving van een vakantiedag, die je in het bijzonder is bijgebleven. Welke elementen onderstreep je?
5. Welke klassieke films ken je? Waarom zijn ze volgens jou klassiek?
6. Heb je wel eens last gehad van heimwee? Zo ja, waar was je toen?

6. GELOOF EN BIJGELOOF

Mensen die geloven horen bij een godsdienst. Ze geloven in één god of meerdere goden en volgen bepaalde regels die bij hun godsdienst horen. Zo eten moslims en joden geen varkensvlees en hindoes geen rundvlees omdat in het hindoeïsme het rund een heilig dier is. Mensen hebben houvast aan hun geloof. Het geloof geeft ze antwoord op vragen over de zin van het leven en wat er ná het leven volgt.

De godsdiensten met de meeste aanhangers zijn het christendom, de islam en het hindoeïsme. Deze godsdiensten bestaan ieder ook weer uit verscheidene groepen. Zo kent het christendom protestanten en katholieken.

Bidden is belangrijk in veel godsdiensten. Veel gelovigen bidden vaststaande, traditionele gebeden, maar gelovigen hebben ook hun eigen gebeden, waarmee ze zich tot een god of goden wenden. Ook tijdens kerkdiensten wordt er gebeden. Diensten vinden plaats in kerken, moskeeën en tempels.

BEDEVAART

Ook belangrijk voor gelovigen zijn bedevaarten of pelgrimstochten. De bekendste bedevaartsoorden zijn wel Mekka, Lourdes en Santiago de Compostella. Bedevaartsoorden zijn verbonden met belangrijke personen uit een bepaalde godsdienst. Deze personen worden ook wel heiligen genoemd. Het zijn bijzondere mensen met speciale gaven of mensen die voor hun geloof zijn gestorven. In heiligdommen bewaren ze de resten van de overleden heiligen. Deze resten worden wel *reliëken* genoemd. In Nederland bevinden zich bijvoorbeeld reliëken van de heilige Sint Servatius in Maastricht en van de heilige Lidwina in Schiedam. Niet alle gelovigen hebben heiligen. Zo geloven katholieken wel in heiligen, maar protestanten niet.

Feesten spelen ook een grote rol in godsdiensten. Zo wordt met Kerstmis de geboorte van Jezus gevierd en vieren moslims het einde van de vastenperiode, de Ramadan, met het Suikerfeest. Een bekend feest van de hindoes is Holi Paghwa en van de joden Jom Kippoer.

BIJGELOOF

Sommige vormen van geloof worden *bijgeloof* genoemd. Bekende vormen van bijgeloof zijn het hoefijzer, klavertje vier en het blauwe oog, die geluk zouden brengen. Ongeluk zou zich dan weer voltrekken als iemand onder een ladder doorloopt of wanneer er een zwarte kat langs komt. Ook het breken van een spiegel wordt in het bijgeloof als iets negatiefs gezien: het zou zeven jaar ongeluk veroorzaken. Het gaat dus om gewoonten en gebruiken die onwaarschijnlijk zijn, maar voor bijgelovige mensen toch veel kunnen verklaren.

STERRENBEELDEN

Een bekende vorm van bijgeloof is verbonden met sterren en sterrenbeelden. Bij elke dag in het jaar hoort een sterrenbeeld. Met de het sterrenbeeld, bijvoorbeeld tweelingen voorspellen astrologen de toekomst. Ze maken dan een horoscoop. Ook met handlezen wordt wel de toekomst voorspeld door waarzeggers. Dit bijgeloof is al heel oud.

Vroeger voorspelden waarzeggers met ingewanden van een vis de toekomst. Koffiedik kijken deed men door een schoteltje op het koffiekopje met wat prut te leggen en snel om te draaien. De sliertjes koffieprut zouden een teken zijn voor wat later gaat gebeuren. Als de oude Romeinen zekerheid wilden hebben over de toekomst, keken ze naar de lucht. De manier waarop vogels door de lucht vlogen, gaf dan het antwoord.

Bijgelovige mensen hebben soms ook hun heilige plaatsen. Zo zijn er oude bomen waaraan lapjes stof of zakdoeken geprikt worden, in de hoop dat men van een bepaalde ziekte geneest. Die bomen heten lapjesbomen of koortsbomen. Ook aan beken, heuvels en stenen worden krachten toegekend.

Een andere vorm van bijgeloof is het geloof in heksen en tovenaars. Vroeger werden in Europa mensen, die men heks noemde, vervolgd en soms gedood. Mannen en vrouwen riepen de hulp in van heksen en toveraars om te genezen van een ziekte of hulp te krijgen. Maar men was er ook bang van. Als de oogst mislukte, kreeg een heks de schuld. Er zijn nu ook nog mannen en vrouwen die zich heks noemen. Zij doen geen kwaad, maar geloven in de kracht van de natuur. Voor sommige mensen is het een leefstijl, voor anderen een natuurgodsdienst.

OPDRACHTEN

1. Geloof jij? Zo ja, waarin?
2. Wat is je mening over mensen die niet geloven?
3. Ben je wel eens op pelgrims-tocht of op bedevaart geweest? Of ken je iemand die dat gedaan hebt?
4. Ben jij wel eens bijgelovig? Zo ja, wanneer?
5. Als iemand examen moet doen, duimen wij voor hem. Is dat bijgeloof?
6. Ben je wel eens bij een waarzegger geweest? Zouden mensen echt de toekomst kunnen voorspellen?

SLOTOPDRACHT

Maak een stripverhaal van een bladzijde (langer mag ook) waarin je een traditie uitbeeldt. Maak eerst aan de hand van het voorgaande een lijstje van ideeën, het zogenaamde brainstormen. Denk bijvoorbeeld aan een traditie die dicht bij jezelf staat: bijvoorbeeld het huwelijk van een oom of tante. Of je kunt kiezen voor het een strip over het bereiden van een maaltijd. Of een schoolfeest.

Kies een idee en zoek informatie in de bibliotheek, op internet of vraag mensen die deskundig zijn wat ze weten. Schrijf dan een tekst over wat je precies in de strip gaat vertellen. Maak per plaatje een 'handleiding' voordat je begint te tekenen. Je maakt dan een scenario. Je beschrijft in het scenario, in woorden wat er in elk vakje komt te staan. Je geeft dan een omschrijving van de tekening en bedenkt ook de bijbehorende teksten.

Ook het maken van een scenario (voor een strip of een film) is overigens een traditie die al zo'n honderd jaar bestaat. Als je van tevoren goed plant zal het resultaat beter zijn dan wanneer je zomaar wat doet.

Maak van al deze stripverhalen een boekje over de tradities in jullie klas.

COLOFON

Tekst: Olivier Rieter
Redactie: Ineke Strouken en Piet de Boer
Illustraties: Sandra Kleine Staarman

UITGAVE VAN HET

Nederlands Centrum voor Volkscultuur
F.C. Dondersstraat 1
3572 JA Utrecht
Tel: 030-2760244
E-mail: ncv@volkscultuur.nl

WWW.VOLKSCULTUUR.NL

